

HETVEN ÉVE HUNYT EL MÓRA FERENC

Gyöngyöket szólt, drágaköveket hullatott

Hetven évvel ezelőtt gyászba borult Szeged: napokig tartó haláltusa után elhunyt Móra Ferenc. A népszerű író, újságíró, a múzeum igazgatóját a kultúrpalota kupolacsarnokában ravatalozták fel. „Döbbenetesen fenséges, megrázóbb gyással nem igen temetett még ez a város” – írta a temetésről szóló tudósításában a Délmagyarország.

Móra Ferenc nem volt beteges ember, csak az utolsó éveiben kényszerítette néhány alkalommal az influenza. Rengeteget dolgozott, sokszor hajnalig égett íróasztalán a lámpa, nappal pedig a múzeumot igazgatta vagy ásatott a határban. 1934 nyarán, épp az ötvennegyedik születésnapján sárgaságot kapott a népszerű üdülőhelyen, Karlsbadban, ahová pihenni utazott. Amikor rohamosan fogyni kezdett, és kiderült, hogy mégsem múlik el olyan gyorsan a baj, mint remélték, nem jött haza, hanem elutazott barátaihoz Ungvárra. A betegség azonban makacsnak bizonyult, és néhány hét alatt több mint húsz kilót fogyott, szinte csak árnyéka volt régi önmagának.

Gyászba borult a város

Családja megdőbbsen, amikor végül hazatért. Szegeden Rusznák professzor epeköre gyanakodott, de a röntgen nem mutatott ki köveket. Az orvosok rákra gyanakodtak, ezért a nemzetközi híru sebésztanárhoz, Winternitz professzorhoz küldték a budapesti Grünwald-szanatóriumba. Móra először hallani sem akart az operációról, de végül meggyőzték. A műtét igazolta a gyanút: nem epekövek okozták a sárgaságát, hanem a

hasnyálmirigyen keletkezett tumor zárta el az epevezetékét. Winternitz professzor sebészkése ugyan megszüntette a sárgaság okát, de a prognózis elkésérítette a családot. Kiderült, hogy Móra menthetetlen, legfeljebb hat-nyolc hónapja lehet hátra, mert a daganat feltartóztatlanul terjedt. Miután magához tért az altatásból, a professzor, hogy megnyugtassa, átadott neki egy kis üvegcset, amiben néhány epekö volt. Móra büszkén mutogatta szanatóriumi látogatóinak. Talán sohasem tudta meg, hogy kegyes családdal félrevezették. Szeptember 20-án nagyon leromolva érkezett haza Szegedre. Winternitz professzor jóslata beigazolódtott. Két-három hónapos átmeneti javulás következett, újra gőzerővel vetette magát a munkába. Karácsony után azonban jelentkeztek az első fájdalmak, étvágya nem volt, rohamosan fogyott, végül 1934 januárjában az ismét fellépő sárgaság jelezte a közeledő tragédiát.

Február 2-án, pénteken még megírta vasárnapi tárcáit a Délmagyarország és a Magyar Hírlap számára, de mire az írások megjelentek, már nem tudott fölkelni. Felesége és leánya megrettenve váltották egymást az ágya mellett. Kedden délelőtt az orvosok közölték a hozzátartozókkal, hogy a vég minden pillanatban bekövetkezhet. Glattfelder püspök feladta a halotti szentséget. Az esti gyorssal Budapestről Szegedre sietett a népszerű író, Gulácsy Irén, akit szoros irodalmi barátság fűzött Móra-hoz. Az orvosok már a hátralévő órákat számolták, de Móra szívós szervezete kétségbeesett erővel küzdött a halállal. Szerdán morfiuminjekciókkal igyekeztek enyhíteni a fájdalmait, légzése egyre nehezebbé vált, de mindvégig öntudatánál volt, a körülötte állókat felismerte. Gulácsy Irén az ágya fejénél ült, és könnyes szemmel imádkozott.

Az egész város tudott a közelgő katasztrófáról, hiszen a Délmagyarország részletesen beszámolt állapotának romlásáról. A február 8-án, csütörtökön hajnali öt órakor Panka lánya zokogva kérdezte meg: „Édesem, apukám, ugye megismersz?” Móra halkán, de tisztán suttogta: „Kislányom...” Ez volt az utolsó szava. Egyre halkabban és lassabban lélegzett, és hét óra után öt perccel csendesen, szinte észrevétlenül végleg elaludt.

A szomorú hír futótüzként terjedt el a városban. Fél tízkor felhúzták a fekete lobogót a városháza toronyárbocára és megkondították a városháza harangját, amely „egészen tíz óráig zokogta a gyászba borult város mélységes fájdalmát.” A többi

Móra, a régész az egyik ásatáson

középületen is megjelentek a fekete zászlók, a könyvesboltok kirakatába pedig kötetei mellé fekete keretes Móra-portrékat tettek. Az író a város saját halottjának nyilvánította, és a kultúrpalota kupolacsarnokában ravataloztatta fel. A pénteki Délmagyarország első öt oldalán csak Móra-ra emlékezett, részletesen beszámolt utolsó óráiról, ismertette betegségének lefolyását, méltatta munkásságát, értékelő elemzést készített pályafutásáról. Aznap több ezer ember vonult el megilletődve a koszorúrengeteggel borított ravatala előtt, szombaton pedig tízezrek búcsúztak tőle. A belvárosi temető díszsírhelyén helyezték örök nyugalomra. „Döbbenetesen fenséges, megrázóbb gyással nem igen temetett még ez a város” – írta másnapi tudósításában a Délmagyarország.

Kortársai írták róla

„Sose láttam humor nélkül. Ez volt az ő nagy tartalma szóban és írásban, a humor. És pedig az a magyar humor, ami az alföldi magyar ember legsajátabb tulajdona. Humorának titka az volt, hogy a legfájóbb, a legkényelmetlenebb érzéseket vidám szavakba csomagolva tállalta ki: az

FELOLVASÓNAP A MÚZEUMBAN

A Móra Ferenc Múzeum dísztermében hétfőn délelőtt 10 órától délután 4-ig ismert közéleti személyiségek, művészek, tanárok, diákok Móra-művekből olvasnak fel részleteket. Vörös Gabriella múzeumigazgató köszöntője után Botka László, Szeged polgármestere kezdi a nyilvános felolvasást, amelyre várják a közönséget is. Az első órában Vészits Andrea, Móra Ferenc dédunokája, Németh Dóra, Vass Vera, Balogh Krisztián, Báló Dorottya, Farkas Amarilla és Fehér István tanulók, Juhász István tanár, Czenéné Vass Mária, az önkormányzat irodavezető-helyettese, Rózsa Gábor muzeológus és Kürti Béla régész olvasnak fel. 11 órától Tóth Viktória, Lencse Laura és Szőgi Szilvia tanulókat, Tandí Lajost, a Szeged főszerkesztőjét, Kass János Kossuth-díjas grafikust, Szeged díszpolgárát, Olasz Sándort, a Tiszatáj főszerkesztőjét, Földvári Erika tanítónőt, Magyar Istvánné könyvtárost, Tóth István történész-muzeológust hallhatja a közönség. 12 órától: Kozma Viktória, Balogh Réka, Ocskay Virág tanulók, Kátó Sándor, Oszás Zsanett, Tóth Anita és Lázár Nóra, az algyői Móra Ferenc Népszínház tagjai, Dobos Kati színművész, Szabó László önkormányzati képviselő, Marton Árpád szerkesztő, Nagy Ádám történész-muzeológus olvas fel. 13 órától: Dióssy Klári, Kiss Mónika és Beslin Bettina, az MTV Körzeti Stúdió szerkesztő-riporterei, Hegedűs Claudia és Márok Tamás, a Szeged Televízió szerkesztő-riporterei, Zanati Zsófia, a MR Szegedi Stúdió szerkesztő-riportere, Hollósi Zsolt, Nyemcsok Éva és Pálffy Katalin újságírók, valamint Zenei József tanár következnek. 14 órától: Magyarossy József ügyvéd, Csizmazia Kincso múzeumpedagógus, Erdélyi Ágnes, az SZTE Móra Ferenc Kollégium igazgatója, András Lőrinc egyetemi hallgató, Dálnoky Zsóka színművésznő, Székelyi József, a Szegedi Nemzeti Színház igazgatója, Szetey András, a Délmagyarország főszerkesztője, Apró Ferenc ügyvéd, Szabó László önkormányzati képviselő, Németh Olivérné, valamint Simoncsics János, a Bartók Béla Művelődési Központ igazgatója olvas. 15 órától: Trabalka Cecília és Magyar Zsuzsi tanulók, Simoncsics Pálné tanár, Koczor György építész, Barcsay István ny. főgyógyász, Péter László irodalomtörténész, Szeged díszpolgára, Szűcs Árpád festőművész, Csizmaziáné Lipták Mária és Vigh Erna muzeológusok, Palánkiné Sebők Zsuzsanna könyvtáros és Vörös Gabriella múzeumigazgató olvasnak fel Móra-szövegeket.

életben való elbúvá és az élettől való megszélidültség, ez volt az ő humora. Sose mondott olyat, aminek ne lett volna egy adag keserűség a mélyén. Hiszen neki is jutott még török iga. Mint mindenkinek, akiben lélek van és ambíció és bátorság. Angyali dolgokat tudott mondani hivatalából s politikai, társadalmi és emberi bánalmainak mélységéből. Gyöngyöket szólt és csiszolt drágaköveket hullatott. Volt egy adománya, ami kevés embernek jutott osztályrészül; ha a száját megnyitotta, már mindenki nevetett, aki a közelébe került. Element és vele eltűnt a magyar irodalomból egy eredeti, sajátlagos, meghatóan őszinte, s megilletően ragyogó magyar szín.” (Móricz Zsigmond)

Az utolsó polihisztor

„Egészségesen sötétpiros arcát mintha a szabad puszták szellője fújta volna ki. Dús, zúzmarás haj csapzik nyílt férfihomlokára. Száján mosoly-

gó bölcsesség. Szemében melázás, figyelem. Nagyon szerény, de nagyon önértetes. Fáradhatatlan munkás, aki a vidéki szerkesztőségekben évtizedek óta vágja a rendet. Világnézetét derűsnek szokás nevezni. En nem tartom annak. Derűs ez, de borús is egyszerre, az édest vegyíti a keserűvel, a nyájasságot a gúnnyal, a politikai hitet a mindenbe beletörődő közönyt, az andalgást a teremtettével, a szomorkodást a duhajssággal, a megbékélést a dohogással, s egy csipetnyi, rokonszenves lázadással. Ezek a tulajdonságok azonban nem mondanak egymásnak ellent, hanem szervesen, arányosan összeolvadnak a „humor” nedűjében. Csak a humor tud megérteni egyszerre kettőt, csak az képes fölfogni egyszerre a dolgok kicsiségét és nagyságát, az egész élet viszonylagosságát. Úgy beszél, mint a tápéi paraszt, de valójában szenvedélyes könyvbüjő, talán az utolsó polihisztor.” (Kosztolányi Dezső)

ÖSSZEÁLLÍTOTTA: HOLLÓSI ZSOLT

Móra Ferenc a feleségével, a leányával, Pankával és az unokájával, a vademberrel